

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

16. MAJA

STEV. 20

Pet najhujših zajedavcev na koreninah zelenjadi

Z razvojem zelenjadnih rastlin se pojavijo v vsakem vrtu in vsako pomlad in čez poletje tudi nešteto zajedavcev, ki se hočejo rediti na račun našega truda. Nobena rastlina ni varna pred njimi. Nekateri se nahajajo v zemlji in ogrožajo korenine, drugi žive pa na površju in se hranijo z nadzemeljskimi deli rastline — največkrat z listi. Večina spada k žuželkam in oškoduje rastline z objedanjem (n. pr. bramor, gosenice, polži i. dr.). Nekaj je pa tudi takih, ki rastlin ne morejo objedati, zato jih pa tem uspešneje izsesavajo (n. pr. listne ušice, stenice ali šoštarji i. dr.). Izmed premnogih in silno različnih, majhnih in velikih, znanih in neznanih, bolj ali manj nevarnih objedačev in sesačev smo za danes izbrali pet pri nas najbolj razširjenih in najbolj škodljivih, ki ogrožajo korenine zelenjadnih rastlin. Omeniti hočemo pri vsakem na kratko samo preizkušene in kolikor toliko učinkovite načine, kako ga zatiramo, oziroma kako se ga najlaže ubranimo.

1. Bramor je hud škodljivec vseh zelenjadnih rastlin. Objeda korenine in uničuje nasade zlasti, dokler so mladi. Nekateri sicer trdijo, da se hrani samo z glistami in drugo golaznijo v zemlji in da spodjeda samo tiste korenine, ki so mu na potu, ko dela rove. Toda vsakdanje skušnje vrtnarjev in zelenjadarjev so drugačne. Kjer je mnogo bramorjev, je uspešno zelenjadarstvo nemogoče. Zato ga zatiramo na vse mogoče načine. Pri obdelovanju zemlje ga pobijamo, čez poletje mu nastavljam po stezicah med gredicami cvetlične lončke pogreznjene do roba v zemljo, iščemo in uničujemo njegova gnezda, vlivamo v rove strojno olje. V novejšem času ga tudi zastrupljajo s posebnimi, nalašč v to svrho prirejenimi pripravki, ki pa pri nas še niso vpeljani. Pri skrbnem, temeljitem obde-

lovanju zemlje in pri uporabi naštetih načinov zatiranja se ga sčasoma popolnoma iznebimo.

2. Ogreci — ličinke rjavega hrošča — so zlasti v drugem in tretjem letu svojega razvoja še bolj škodljivi nego bramorji. Pa tudi zatiranje je skoraj še težavneje. Ubranimo se jih vsaj deloma, ako vrtno zemljo globoko obdelujemo in jih vedno skrbno pobiramo, kolikor jih dobimo pred oči, ako jih iščemo pri usebljih rastlinah, ako ob hroščevih letih zabranimo zaleganje s tem, da potesamo zemljišče z živim apnom. Pravijo, da ogrece preženemo iz zemljišča, ako nasejemo med zelenjad maka. Tudi hrošči se ob času zaleganja baje ogibljejo z makom obsejanih prostorov. Ogrecem najljubša zelenjad je solata. Sejemo jo za vabo med rastline, ki jih hočemo obvarovati pred požrešneži, n. pr. med kapusnice, med jagode, ki jih ogreci tudi posebno radi uničujejo.

3. Strune imenujemo pretegnjene in trdožive rjave ličinke pokalice. Živijo v zemlji po več let, kakor ogreci. Po vrtovih delajo škodo zlasti na solati, pa tudi na drugi zelenjadi, ker se zavrtajo v korenino in rastlino na ta način zamorijo. Posebno rade imajo tudi krompir. Popolnoma zanesljivega in izdatnega sredstva za zatiranje nimamo. Precej dosežemo, ako zemljo skrbno obdelujemo in zajedavca izbiramo ter sproti uničujemo. Mnogo jih dobimo v roke, ako jih zalotimo pri nasehljih rastlinah. Za vabo jim sejemo solato ali pa na krožke zrezan krompir, ki ga plitve podkopamo in večkrat pregledamo; kar dobimo v roke, sproti pokončamo. Z večkratnim temeljitim obdelovanjem zemlje, posebno ob huli vročini, strune uspešno pokončavamo. Obilno gnojenje z jedkimi gnojili, kakor so: živo apno, apneni dušik in kajnit je tudi dobro sredstvo za za-

tiranje strun. Najboljši naravni zatiralec vseh treh do tu omenjenih podjedov je pa krt.

4. Kljunotaja dela hudo preglavico vsem gojiteljem kapusnic (zelja, ohrovt, karfijol itd.) Je to ličinka majhnega hroščka rilčkarja, ki stavi zalego v mlade sajenke. Majhen črviček se zarije v steblo in čez njega se naredi znana nabrekline. Navadno jih je na eni in isti rastlini po več, tako da je zeljno steblo vse bulasto. Tako oškodovane rastline sicer usahnejo, pač pa hirajo in ni iz njih nikoli nič prida. Ko ličinka v nabreklini doraste, se prevrta na dan, se zarije v zemljo, kjer se preobrazi v hroščka kljunotaja. Edino sredstvo, da zatremo tega zajedavca kapusnic je to, da ne sadimo bulastih sadik (flanc), da nikdar nobenega korenja ne mečemo na kompost in ne zakopavamo v zemljo, ampak dosledno vse sežigamo. Večkrat čez poletje pregledjmo nasade kapusnic in izpulimo vse bulaste rastline ter jih sežgimo. Tudi tega škodljivca zadenemo v živo, ako uporabljamo že zgoraj našte-ta umetna gnojila.

5. Zeljna muha, to se pravi njena ličinka, je tudi velika škodljivka vseh kapusnic brez izjeme. Večkrat opazujemo, da v mladih nasadih kapusnic usihajo posamezne rastline že potem, ko

so se prirastle in so se začele že lepo razvijati. Potegnimo tako rastlino iz zemlje! Na prvi pogled vidimo, da ima vse korenine gnile in da je v ostanku srčne korenine vse polno majhnih belin črvičkov — ličink. Zalegla jih je muhi podobna žival na stebela mladih kapusnic. Ako ličink ne opazimo in ne uničimo, se zarijejo, ko dorastejo, v zemljo in prihodnjo pomlad imamo nadlogo spet v zelniku. Najbolj zanesljivo pokončamo zajedavca, ako nasehle rastline narahlo spulimo in jih sproti mečemo v posodo, kjer imamo 20% raztopino arborina ali kako drugo jedko tekočino. Taka tekočina je potrebna tudi pri zatiranju drugih zajedavcev, ki jih žive pobiramo in jih ne moremo na kak drug način sproti pobijati. Nikdar pa ne razmetajmo takih rastlin po tleh, ne puščajmo jih na kupih na vrtu in ne mečimo jih na kompost!

Zeljna muha in razni drugi škodljivci se zanašajo na vrtove tudi z gnojem in s slabo predelanim kompostom. Obilna uporaba neoljenega apnenega dušika za napravo komposta in tudi že neposredno gnojenje vrtno zemlje, mnogo pripomore, da se v zemlji zatro opisani, pa še mnogi drugi škodljivci iz rodu žuželk.

(Dalje v prih. številki.)

Ureditev govejih hlevov

Dan za dnem prihajajo gospodarji iskat načrte in nasvete za zidanje oziroma preureditev hlevov. Še več pa je gospodarjev, ki se lotijo zidave ali preureditve hleva, ne da bi koga vprašali za nasvet.

Enim kakor drugim so namenjeni sledeči odstavki, ki vsebujejo opozorila in nasvete v onih stvarih, glede katerih naši kmečki gospodarji pri gradnji hlevov največkrat grešijo. Ni v teh vrsticah povedano vse, kar bi moral kmečki gospodar vedeti, preden se loti dela — teh stvari je za celo knjigo, ki pa je Slovenci še nimamo.

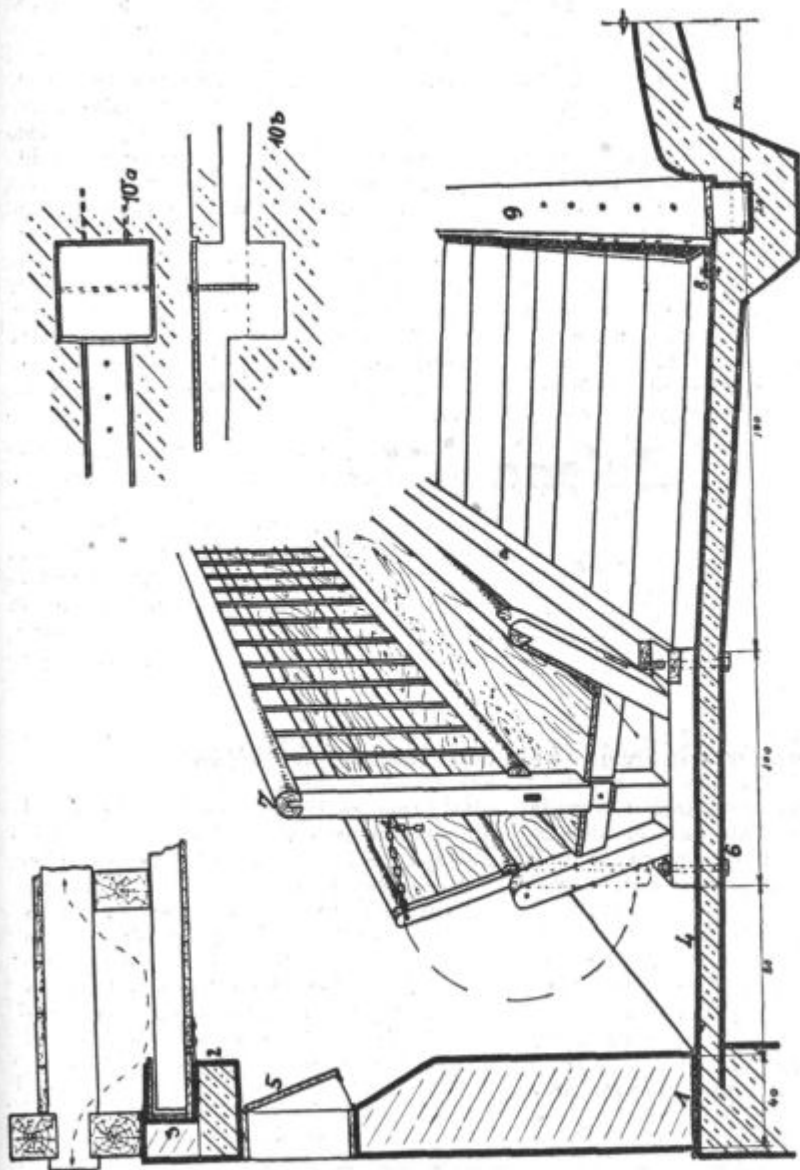
Kdor namerava graditi nov hlev, naj ve:

1. Ni pametno, začeti z zidanjem, če nimaš izdelanega točnega načrta in vsaj približnega preračuna stroškov. Brez načrta se boš težko sporazumel z zidarjem in tesarjem, ne boš mogel v naprej pripraviti zadosti in prav obdelanega gra-

diva in še z oblastmi imaš lahko sitnosti. Brez predhodnega preračuna pa lahko z gradnjo zabredeš v dolgove, ki se jih boš težko rešil.

2. Ni vsak načrt ali vsak hlev, ki ga vidiš, priporočljiv, da ga vzameš za vzorec svojemu hlevu. Nasprotno: vsaka kmetija, vsaka okolica in gospodarske razmere vsakega gospodarja terjajo izdelavo posebnega načrta. Zato niso takozvani »vzorni načrti«
celih hlevov vedno uporabni, ker ne upoštevajo vseh danih okoliščin. Tudi pomni, da nihče, ki ne pozna krajevnih razmer in tvojih plačilnih zmožnosti, ne more napraviti načrta za tvoj hlev!

3. Napuh, ali po domače baharija, se nikjer bolj bridko ne kaznuje kot pri gradnji gospodarskih poslopij. Kdor za zidava denar v drage »moderne«
hleve, ko bi lahko napravil s polovico manjšimi stroški boljši hlev, plačuje težak davek svojemu napuhu.

Notranja oprema govejega hleva in sifonski jašek.

1. Izolirna lepenka. — 2. Preklada iz betona med oknom. — 3. Glava trama v izolirani škatli iz hrastovega lesa. — 4. Močan betonski tlak. — 5. Okno na notranji strani s tečajem zgoraj. — 6. Jasli so z močnimi vijaki vsidrani v beton. — 7. »Garec v jaslilih; g'lej tudi, kako so povezani deli medsebojno vezani. — 8. Kotno železo (L) vsidrano v beton. — 9. Betonske plošče z luknjami. — 10 a. Sifonski jašek v tlorisu. — 10 b. Sifonski jašek v prerezu.

(Risba je zaradi lažjega razumevanja risana delno kot perspektiva, delno kot projekcija.)

Pri zidanju novih hlevov ne pozabimo:

1. Napraviti hlev zadosti širok. Podaljšati ga moremo kadar koli, razširiti ga navadno ni mogoče. Hlev, v katerem stoji živina na obeh straneh, naj bo znotraj vsaj 8,5 do 9 m širok.

2. Zavarovati (izolirati) zidove proti vlagi. Če žrtvujemo desettisoče za hlev, žrtvujemo še tisto malenkost, da kupimo in vložimo med temeljni in gornji zid izolirno lepenco v višini hlevskih tal, ki naj zunaj in znotraj sega iz zidu. Znotraj jo vdělamo v betonski tlak (toč. 1 na slik.).

3. Če je stavba v bregu, je dobro napraviti nad steno, katere zid je deloma v zemlji, streho s širokim napuščem (pristreškomo), ki učinkuje osamljajoče proti talni vlagi. Razen tega moramo zunaj nastiti med zemljo in zid grušč, zid sam pa znotraj osamiti s posebno opeko ali

pa s sredstvi, ki so v ta namen na prodaj.

4. Nad okni in vrati napraviti preklade iz betona, ne iz lesa, kot to še navadno na kmetih delajo (toč. 2). Razmejitev tramov, ki nosijo strop, je lažja in vsa stavba trpežnejša.

5. Ne delajmo v hlevih obokov iz opeke ali železobetonskih plošč, če imamo domač les za trame in lesen strop. Če pride do požara, navadno vsak obok razpade in plošče razpokajo radi vročine in gašenja z vodo.

6. Ne pozabimo glave tramov, ki nosijo lesene strope, vložiti v posebne skatle iz hrastovega ali borovega lesa (toč. 3), da jih obvarujemo pred preneglim preperevanjem. Tako skatle kot glave tramov namažimo s katranom. Povrh je dobro oviti glave tramov z izolirno lepenco.

Nadaljev, prihodnjič.)

Zelena piča

Majnik nam je po težkem pričakovanju prinesel dobo, ko začnemo pokladati živini prvo zeleno krmo izpod kose. Četudi se zdi neveščemu človeku, da je krmljenje živine, posebno goveda, z zeleno krmo preprosto in enostavno, pa vendar zahteva precejšnjo pazljivost, da se vrši brez škode. Jasno je, da je zelena piča najbolj naravna hrana za govedo, zato jo tudi živina najbolj ljubi. Najlažji način krmjenja goveda z zeleno hrano je paša, ki zelo koristi zdravju živine; edina izguba pri paši bi bila izguba dragocenega gnoja, ki pa se tudi ne izgubi docela, ko vendar koristi pašniku samemu.

Zelena krma vsebuje 70 do 90% vode. Izprva povzroča taka krma drisko, dokler se je govedo ne navadi. Zato je dobro, če gospodar poskrbi, da prehod od suhe na zeleno krmo ne bo prenegel, ampak se izvrši le postopoma. Posebno previden bodi pri krmljenju živine z

mlado deteljo! Ako krmiš živino le v hlevu, zmeči domov pripeljana krmo po možnosti rahlo na hladno, senčno mesto in je razprostri v tanki plasti. Na ta način obvaruješ svojo živino tako pogostnega, a nevarnega napanjanja, ki ga povzroča sparjena zelena krma, ki je prišla v lačen želodec posebno takrat, če živino takoj po krmljenju tudi napojiš. Zeleno krmo pokladamo živini celo, nezrezano. — Najmanj pripravna je zelena krma za konje. Konji postanejo od nje trudno-lenivi in podvrženi močnemu potanju. Če bi hotel nasiti konja s samo zeleno krmo, bi je bilo treba razmeroma veliko; ta množina pa povzroča močno razširjenje želodca, obenem pa obtežuje dihanje.

Prašičem je zelena krma zelo, zelo po godu, jo pa tudi izvrstno izkoriščajo; razume se, da jo moramo delno dopolnjevati tudi z zrnasto krmo. ovfr.

Voda za napajenje

Za človeški in živalski organizem je voda neobhodno potrebna sestavina in dodatek pri hrani. Zato mora pa pitna voda odgovarjati zdravstvenim (higijenskim) zahtevam, sicer utegnemo z njo prenašati razne kužne bolezni,

Okolica vodnjaka mora biti na vso moč čista in snažna, kolikor mogoče proč od gnojišč in smetišč, vodnjak sam pa mora biti skrbno pokrit.

Voda za napajanje bodi popolnoma čista, brez vsakega vonja ali okusa, brez

gnilobnih ali celo kužnih bolezenskih bakterij, ki lahko povzročajo hude živalske bolezni (vranični prisad, goveja kuga, kuga na gobcu in parkljih), pa tudi človeške bolezni (jetika, legar, kolera, influenza itd.). Toplina vode se preko leta ne sme močno menjavati; ne sme biti niti pod 5° C pozimi, pa tudi ne nad 15° C poleti.

Ker je mnogo naših vodotokov bolj ali manj onečiščenih — o vodi iz mošvirja in jarkov niti ne govorim — zato je nujno potrebno, da si zagotovimo tudi za naše hleve dobre pitne vode. V to služijo pravilno in higijensko narejeni zasebni ali skupni, event. občinski in vaški vodnjaki ali pa, kar je najboljše, večji skupni vodovodi. Čast našim občinam, čast posebnoma naši banovinski upravi, ki si pridobiva v tem oziru velike zasluge za blagor in zdravje našega nar-

roda! Iz zadnjega časa je znan posebno vodovod v Suhi Krajini in v cerkljanski občini na Gorenjskem.

Pozimi ne smemo napajati živine s premrzlo vodo, poleti pa ne smemo napajati močno utrujenih in prepotenih živali, ampak jim dajmo prej nekoliko sena. Vodo živini ne odmerjamo posebej, pije naj kolikor hoče, izjemo pri tem delamo samo pri konjih za dirkanje, pri žrebcih in bikih.

Množina vode, ki jo potrebuje živina, je odvisna od vrste dela, od vremena, od zračne topline in načina krmljenja. Računajmo, da potrebuje konj pri suhi krm: 20 do 30 litrov na dan, delovni konj 30 do 40 litrov (največ popoldne), govedo 30 do 40 litrov, molzne krave 50 do 70 litrov (večino zjutraj), ovca 2 do 3 litre, prašič 10 do 30 litrov vode. ovfr.

Izbira poklica

Ko dokonča mladi človek na vasi ljudsko šolo, so mu v glavnem odprta štiri vrata, skozi katera gre lahko na pot za svojim bodočim poklicem: ali ostane na vasi bodisi v domači hiši, kjer bo nekdanj sam postal gospodar ali gospodinje; ali pa bo šel služiti za hlapca ali dekle; ali gre za vajenca v kako obrt ali trgovino; ali si poišče službe v kaki tovarni; ali pa gre naprej študirat, da se pripravi za enega ali drugega takoimenovanih inteligenčnih poklicev.

O položaju kmečkega delavca in delavke v današnjih časih, smo že zadnjič v našem listu pisali. Ta položaj je nestalen. Kmečki delavec ni zavarovan niti za primer bolezni, niti za primer starosti. Zato danes ta dan vse beži z dežele v mesto ali tovarno. Res so tudi razne prijetnosti in ugodnosti mestnega življenja, ki zabljujejo na tisoče naših kmečkih fantov in deklet iz vasi v mesto in industrijske kraje. Toda eden glavnih pa je ta neugoden socialni položaj kmečkega delavca. Če nam da Bog srečno prestatiti te težke čase, v katerih živimo, bo morala javnost, to je država, resno vzeti to vprašanje v roke in ukreniti vse, da bo tudi življenje na vasi postalo vabljivo in varno in mladi ljudje ne bodo več bežali iz nje. Sicer zahtevajo danes, da se mora šola na vasi predruščiti, da bo vcepila mlademu človeku v dušo ljube-

zen do kmečkega dela in do domače zemlje. To je vse lepo in res šola tukaj lahko marsikaj stori. Toda vse to brez velikih uspehov, če se ne bo tudi položaj kmečkega dela spremenil. Sam pouk ne bo veliko zalegel, če bo človek videl, da mu njegova ljubezen do kmečkega dela ponuja le revščino in morda beraško palico na stara leta.

Drugi poklic, katerega si lahko mladi človek izbere, je obrtniški in trgovski poklic. Obrtnišvo je bilo v prejšnjih časih za marsikoga zlata jama, kjer si je lahko ustvaril dober položaj. Znan je bil nemški pregovor: Rokodelstvo ima zlata tla. Dandanes pa se je tudi tukaj marsikaj spremenilo. Rokodelec je dobil nevarnega nasprotnika v industriji. Stroj dela danes hitreje in ceneje, kakor je nekdanj delala rokodelčeva roka. Zato je moral marsikateri rokodelec opustiti samostojno obrt in si poiskati sam dela v tovarni, ker hudemu boju z industrijo ni bil kos. Po drugi strani pa so ravno industrija in sedanje življenjske prilike ustvarile nove obrti ali pa dale že obstoječim obrtom novega razmaha in življenja. Krojači in šivilje imajo čedalje več dela, brivci so se na široko razmahnili, tudi trgovina zaposluje veliko več ljudi kakor nekdanj. Toda motil bi se, kdor bi mislil, da bo v teh poklicih mladi človek našel brez težave zaposlitev.

Mlad človek dostikrat išče zastoj mo-stra, ki bi ga vzel v uk in mora čakati leta in leta, preden se mu odpro vrata, skozi katera bo lahko prišel do dela in kruha. Ponudba je večja kakor povpraševanje — pač zato, ker ljudje beže od kmečkega dela.

Tovarne zaposlujejo danes mnogo lju-di. Naša domovina se počasi industrializira in čeprav hočejo nekateri ta razvoj zajeziti, se jim najbrž ne bo posrečilo. Kjer se naseli kaka tovarna, zvabi kaj hitro od daleč in blizu ljudi k sebi. Nekaj časa je taka okolica preskrbljena z delom. Toda prav hitro se pojavi prena-sičenje in zopet nastane boj za delo in za obstanek. Kljub velikim nevarnostim za zdravje in dostikrat za življenje je vendar tovarniško delo silno vabljivo. Stalna plača, določen delavni čas, bolniško zavarovanje vse to so ugodnosti, ki jih ima delo v tovarni pred delom na polju in je zato tako vabljivo.

Za vse te poklice se danes lahko od-loči mladi človek. Povsod bo naletel na težave, preden bo prišel do dela. Povsod je preobilica prosilcev, ki čakajo na de-lo in kruh. Toda največja zadrega je med onim, ki so se odločili, da bodo študi-rali in si iskali kruha v tem ali onem inteligenčnem poklicu. Vse srednje in meščanske šole so danes prenapolnjene. Medtem, ko so v prejšnjih časih iz vasi pošiljali le najbolj nadarjene otroke v višje šole, pa danes študira tudi zelo ve-liko kmečkih otrok. Vsak oče, vsaka mati želi svojemu otroku boljše življenje, ka-kor ga živi sam. Železnice, avtobusi in druga prometna sredstva so šolanje po-cenila. Tudi je nastala zahteva, da mora vsak vajenec za to ali drugo obrt imeti vsaj nekaj razredov te ali one srednje šole. Tako samo ljudska šola že skoraj nikomur več ne zadošča, zato se ne sme-mo čuditi, če vse sili v srednje šole. To-da tudi višje gimnazije so prenapolnje-ne. In tako je kar razumljivo, da je pre-več prosilcev, pa premalo služb, in mo-rajo mladi ljudje, ki so skončali to ali ono srednjo šolo čakati leta in leta, pre-den pridejo do kruha. Mislili so, da bodo na konju, ko bodo enkrat imeli maturo za seboj. Toda zdaj vidijo, da s tem prav za prav še nič niso in da se je boj za obstanek šele začel. Res, srednja šola še ne pripravi človeka za noben določen poklic. Ona daje mlademu človeku le nekako splošno izobrazbo. Po tej pa se je treba še posebej izobraziti za kak

določen poklic bodisi na vseučilišču ali pa v kaki strokovni šoli. Pa tudi potem mora mladi človek dostikrat še dolgo čakati, da pride do kruha. Največ ljudi si želi v državne službe. Čeprav te služ-be danes niso kaj prida plačane, vendar vabijo ljudi k sebi radi stalnosti in pre-skrbe za življenje.

To so nekako vidiki, ki se odpirajo mlademu človeku, ko si izbira poklic, srečen bo v njem le tedaj in le tedaj ga bo dobro vršil, če dela z veseljem, če mu odločeno delo prija, če je zmožen zanj. Koliko ljudi propade, ker so si izbrali napačen poklic, ali pa so jim drugi po-klic vsilili. Zato je treba velike pažnje in skrbi, kadar si človek poklic izbira. Tudi v malopomembnem poklicu postane človek lahko srečen in se prikoplje do blagostanja, če ga z veseljem vrši; prav tako pa je tudi v najmenitnejšem po-klicu lahko nesrečen, če mu je ta poklic le breme in svojega dela ne opravlja z veseljem.

KUHINJA

Mozgova juha. Primerno kozico oblo-žim z razrezanim maslom. Na mozek po-tresem na rezance zrezano korenje, rav-notako rumeno kolerabo, peteršljive ko-renine in sesekljano čebulo. Eno telečjo nogo povaljam v moki, denem nad zele-njavo in pražim toliko časa, da se zele-njava in noga zmežča. Nato zalijem z juho. Ko dobro prevre, precedim juho skozi sito na opečene in na kocke zre-zane žemljice.

DOMAČA LEKARNA

Bolečine v nogah so, če niso od hoje, stoje ali od nerodne obuvice, znak, da ni v životu nekež v redu. Zdrav človek, tuji star, ima lahke noge. Treba je razmiš-ljati, kaj pravijo noge.

Pri griži je koža mrzla, suha in ostrá.

Gobice v ustih. Žveči tropotec. Pre-vrej žajbelj na vinskem kisu, nastrgaj vanj malo galuna in izpiraj usta s toplico. Razstopina soli tudi pomaga.

Jezik ni v redu. Dve žlici medu zme-šaj s štirimi žlicami toplega vina, raz-pusti v tem zrno aloje in maži jezik. Za omrtvel jezik je slovela galgantova kore-nina, devali so košček pod jezik.

Bula za ušesi. Zmešaj medu, ovsnove in bobove moke ter naveži. Ko je suho, naveži drugo.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana. Po poročilu z dne 1. maja je veljala živina v Ljubljani: voli I. vrste 7.50—8, II. 7—7.50, III. 6.50—7, telice I. vrste 7.50—8, II. 7—7.50, III. 6.50—7, krave I. vrste 6—6.50, II. 5—5.50, III. 5, teleta I. vrste 8—9, II. 7—9, prašiči špeharji domači 10—11, sremski špeharji 12 do 13, pršutarji 9.50—10 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 12—14, telečje 20, svinjske 5—10 din za kg.

Ljubljana-okolica. Dne 1. maja so znamenovali v okraje sledeče cene: voli I. vrste 7—7.50, II. 5.25—6, III. 4.25—5, telice I. vrste 7—7.50, II. 5—6, III. 4—5, krave I. vrste 4.50—5.50, II. 4—4.50, III. 3—3.50, teleta I. vrste 8—9, II. 6—7, prašiči špeharji 9—11, pršutarji 7.50—8.50 din za kg žive teže. Surove kože goveje 12—14, telečje 12, svinjske 10 din za kg.

Kranj. Na sejmu dne 6. maja so podajali živino takole: voli I. vrste 9.25, II. vrste 8.75, III. 7.75, telice I. vrste 9.25, II. 8.75, III. 7.50, krave I. vrste 7.50, II. 7, III. vrste 6; teleta I. vrste 8.75, II. vrste 7.75, prašiči špeharji 12.50—13.50, pršutarji 11—12, din za kg žive teže. Surove kože goveje 12—14, telečje 18, svinjske 8—9 din za kg.

Maribor. Na sejmu dne 3. maja so plačevali živino po sledečih cenah: voli I. vrste 7.50, II. 6.50, III. 6, telice I. vrste 7.25, II. 6.50, III. 5.50, krave I. vrste 5.50, II. 5, III. 3.75, teleta I. vrste 7, II. 5.75, prašiči špeharji 8.50, pršutarji 13.50 din za kg žive teže. Surove kože goveje 12, telečje 18, svinjske 9 din za kg. Cene mladih prašičev na sejmu dne 3. maja: 5 do 6 tednov stari prašiči komad 150 do 155 din, 7 do 9 tednov 140—16, 3 do 4 mesece 240—285, 5—7 mesecev 380—450, 8 do 10 mesecev 485—600, 1 leto 850—900 dinarjev.

Črnomelj. Na sejmu dne 1. maja: voli I. vrste 6.50, II. vrste 5.50, III. 4.50, telice I. vrste 6.50, II. 5.50, III. 4.50, krave II. vrste 4, III. 3; prašiči 10—12, din za 1 kg žive teže. Mladi prašički 120—140 din komad.

Kočevje. Po podatkih od 4. maja so bile cene živine naslednje: voli I. vrste 8.25, II. vrste 7.75, III. 6.50, telice I. vrste 7.50, II. 7, III. vrste 6.50, krave I. vrste 7, II. 6.50, III. 5, teleta I. vrste 8, II. 7,

prašiči špeharji 10—11, pršutarji 8.50 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 14 do 15, telečje 17—18, svinjske 8—9 din za 1 kg.

Dravograd. Dne 1. maja poročajo o naslednjih cenah: voli I. vrste 7, II. 6, III. 5, telice I. vrste 7, II. 6, III. 5; krave I. vrste 6, II. 5, III. 4, teleta I. vrste 8, II. 7, prašiči špeharji 10, pršutarji 9 din za kg žive teže. Surove kože goveje 14, telečje 16, svinjske 10 din za kg.

Murska Sobota, dne 1. maja: biki I. vrste 7—7.50, II. 6, III. 5, telice I. vrste 7, II. 6, III. 5.50, krave I. vrste 4, II. vrste 3.50, III. 2.75—3, teleta I. vrste 6, II. 5.50, prašiči špeharji 14, pršutarji 12—13 din kilogram žive teže

CENE

Ljubljana, 1. maja. Pšenica 1 kg 2.70 do 2.80, ječmen 2.35—2.70, rž 2.50—2.50, oves 2.35—2.60, koruza 2.30—2.60, fižol 5 do 7, krompir 2—2.25, seno 100 kg 105 do 150, slama 50 din.

Kranj, 6. maja. Pšenica 1 kg 2.75, ječmen 2.50, rž 2.50, oves 2.25, koruza 2.25, fižol 7—8, krompir 2—2.50, lucerna 1.50 do 1.75, seno 1.25—1.75, slama 0.75 din za 1 kg. Mleko 2.25—2.50 din liter, maslo 36—40 din kg, drva 115—125 din kubični meter.

Maribor, mesto, dne 3. maja. Pšenica 1 kg 2.50, ječmen 2.50, rž 2.50, oves 2.50, koruza 2.35, fižol 6.50, krompir 2.25, seno 100 kg 185, slama 75 din. Melko 2.50 din liter surovo maslo 35 din kg, drva 112.50 din kubični meter. Vino navadno pri vinogradnikih 5, finejše sortirano 7 din za liter.

SEJMI

27. maja: živ. in kram. Litija, svinj. Središče, Tinsko, živ. in kram. Nova cerkev, živ. in kram. Dubrovnik. — 28. maja: svinj. Ormož, konj. in gov. Moribor, svinj. Dol. Lendava, gov. in kram. Pucanci. — 30. maja: živ. Prevalje, živ. in kram. Loka pri Zidanem mostu. — 31. maja: gov., svinj. in kram. Boštanj, Kostanjevica na Krki, živ. in kram. Mirna peč, svinj. in drobn. Maribor. — 1. junija: živ. in kram. Stara cerkev pri Kočevju, svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, živ. Sv. Lenart pri Slovenj. gradu, tržišni dan za živila in prašiče Trbovlje, svinj. Križevci.

PRAVNI NASVETI

Zakupnik ima pravico do odškodnine. M. J. Z. - Pred letom ste vzeli v zakup zemljišče za dobo 4 let. Lastnik zemljišča pa je zdaj to zemljišče prodal, ne da bi sploh omenil kupcu, da imate vi zemljišče v zakupu. Novi lastnik vam je že povedal, da ne boste smeli kositi zasejane detelje. — Novemu lastniku se morate umakniti po pravilni odpovedi. Novi lastnik vam mora odpovedati na 6 mesečni rok in po preteku tega roka bo šele smel kucelj uživati kupljeno zemljišče. Od prejšnjega lastnika pa smete zahtevati popolno zadoščenje glede na dejansko prizadeto škodo in na izgubljeno korist.

Odlikovanje. M. N. Z. - Za vojaška odlikovanja, čeprav pridobljena na italijanski fronti, ne morete pri nas zahtevati nobene rente, ki bi vam šla po takratnih predpisih.

Zamrzjena vloga. S. O. Š. - Od vaše stare vloge vam mora zaščiteni zavod toliko izplačati, kolikor to določa izplačilni načrt, ki vam ga mora na zahtevo pokazati. V posebnih primerih pa sme zavod z ozirom na dejanske potrebe prosilca in razpoložljiva denarna sredstva tudi kaj več izplačati.

Od sorodnikov zapuščena. V. H. G. - Sama ste in nimate ne bratov in sestre. Imate pa sorodnike, ki se vas ogibljejo. Vprašate, če imajo ti sorodniki kaj pravice do vaše zapuščine, čeprav vam v življenju nič ne pomagajo? — Sorodniki do četrtega kolena imajo zakonito dedno pravico, čeprav za življenja zapustniku nič ne pomagajo in čeprav so bili morda celo skregani. Seveda kot zakoniti dediči pridejo v poštev le v tem primeru, če zapustnik ne zapusti veljavne oporoke. Le lastnim otrokom (tudi vnukom in pravnukom) gre dolžni delež, in če teh ni, svojim roditeljem. Ker vi nimate otrok in tudi starši več ne žive, lahko z oporoko, ki jo sami napišete in podpišete, veljavno zapustite svoje premoženje komurkoli.

Tožba proti hranilnici. N. J. Z. - Nezaščiten hranilnico lahko tožite na izplačilo vlog v smislu pravil, ki jih ta hranilnica ima. Morda boste res dosegli, da vam bo iztoženo vlogo izplačala, lahko pa dosežete tudi to, da bo hranilnica zaprosila in dosegla zaščito, tako da boste vi in ostali vlagatelji zaenkrat še manj dobili izplačanega kot doslej.

S plotom zadelano okno. K. A. G. Ko je sosed začel zidati hišo le dva metra od vašega dvorišča, vam je obljubil, da ne bo proti vašemu dvorišču napravil nobenega okna. S tem vas je pridobil, da niste gradnji ugovarjali. Sedaj ko je hiša dozidana, pa ima sosed proti vašem dvorišču okno od kuhinje, kar vas zelo moti.

Ko ste hoteli napraviti plot, vam sosed ugovarja, češ, da mu svetlobe od okna ne smete vzeti. — Sosed nima prav. Šele po preteku 30 let bi vaš sosed priposestval pravico do razgleda in zraka in kuhinjskega okna na vašem dvorišču, če bi zaradi njegove prepovedi opustili napravo plota na svojem svetu pred sosedovim oknom. Zaenkrat pa sosed te pravice še nima in brez skrbi lahko napravite na svojem svetu ob meji bodisi plot ali pazasadite živo mejo.

Razdedinjenje nevrednega sina. F. O. K. Sin vas je večkrat tako pretepel, da vas je poškodoval. Tožili ste ga in ste ga sodnijsko od hiše odpravili. Vprašate, ali je s tako grdim ravnanjem zgubil dedno pravico po starših. — Kdor se je izkazal nevrednega za dedovanje, nima pravice do dedščine. Po zakonu se smatra za nevrednega tisti, ki je zagrešil kakšen zločin napram zapustniku, ako mu zapustnik ne odpusti. Zapustnik takega dediča v oporoki lahko izrecno izključi od dedovanja. Prav tako lahko izključi takega otroka od dedovanja, ki je zapustnika v bedi pustil brez pomoči. V vašem primeru je podan razlog za izključitev sina od dedovanja tedaj, ako se bo smatralo njegovo ravnanje proti vam za zločin. Če pa tega ni, pa ima sin pravico do dolžnega deleža.

Pretepanje otrok v šoli. J. A. Pretepanje otrok v šoli ni dovoljeno. Če res vaš učitelj otroke tako pretepa, da je celo njihovo zdravje v nevarnosti, se obrnite na okrajno načelstvo, ki bo gotovo učitelja pozvalo na odgovor. Če otroka, katerega je učitelj pretepel in morda celo poškodoval, učitelja tudi lahko toži zaradi žalitve ali pa prijavi državnemu tožilstvu zaradi telesne poškodbe.

Policijska služba. M. K. G. Prošnjo za policijsko službo lahko vložite pri banski upravi. Prošilec mora biti naš državljan, star najmanj 21 let in ne čez 30 let, telesno in duševno zdrav, neozenjen ali vdovec brez otrok neomadeževanega vedenja, znati mora čitati, pisati in računati, dalje mora biti najmanj 170 cm visok in mora imeti odslužen rok v stalnem kadru v eni izmed glavnih vrst orožja vojske ali mornarice. Ni treba, da ste odslužili polni rok. Tudi z odsluženim skrajšanim rokom vas lahko sprejmejo. Isto velja za žandarmerijo. Prošnja, ki ste jo pred leti vložili za sprejem v podčastniško šolo, sedaj ne more priti v poštev, ker iste gotovo ni pri banski upravi.

**Kmetje! Vaša stanovska
organizacija je Kmečka
zvezal**